

شماره جلسه: ۱۴۸ درس خارج فقه آیه الله نجفی رحمته الله تاریخ: ۱۴۰۴/۰۱/۱۶ شنبه

مقرر: مصطفی اله دادی

موضوع عام: مسائل مستحدثه موضوع خاص: بورس و اوراق بهادار موضوع اخص: مقدمه (۱)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بورس و اوراق بهادار

مقدمه

شرکت‌هایی که در بازار بورس پذیرفته می‌شوند، نوعاً از نوع شرکت‌های سهامی هستند که قسمتی از سهام آنها در این بازار داد و ستد می‌شود.

تعریف سهام

سهام عبارت از اوراق و اسناد مالی هستند که ارزش و قیمت معینی دارند. این قیمت بر آن سند نوشته شده و معادل جزئی از سرمایه شرکت است.

شرکت سهامی: شرکتی است که از سرمایه‌های مشخصی تشکیل شده است و به سهام‌های متعددی تقسیم می‌شود.

این سهام‌ها دارای ویژگی‌های خاصی هستند. برخی از این ویژگی‌ها در زیر می‌آید.

(۱) یکسان بودن ارزش و قیمت هر سهم براساس آن چه که قوانین شرکت معین می‌کند.

(۲) برابری و یکسان بودن حقوق سهام‌داران.

(۳) مسئولیت هر سهام‌دار به اندازه ارزش سهام خود اوست.

(۴) قابلیت معامله در بازارهای مالی است و معامله آن مطابق قوانین و سازوکار معلومی صورت

می‌گیرد که در بورس وجود دارد. اگر شرکت از نوع سهامی خاص باشد، سهامداران می‌توانند سهم خود را به دیگر سهامداران بفروشند ولی اگر از نوع سهامی عام باشد، سهامداران می‌توانند سهم خود را به هر کسی بخواهند بفروشند.

ملکیتِ سهام، دارای حقوق و تعهداتی است که برخی از آن‌ها در زیر می‌آید.

(۱) حق بقای مالک سهام در شرکت؛ کسی نمی‌تواند این حق را از او سلب کند.

(۲) حق اولویت در مشارکت و پذیره نویسی؛ اگر بنا باشد که شرکت اقدام به تجارت یا کاری کند، حق اولویت شرکت در آن کار با سهامداران آن است.

(۳) حق تقسیم دارایی‌ها و اموال شرکت.

(۴) حق دخالت در قوانین و تصمیم‌گیری‌های شرکت بر اساس آنچه قانون معین کرده است.

انواع شرکت سهامی

نوع نخست: شرکت سهامی حلال

شرکت سهامی حلال شرکتی است که سرمایه اولیه آن حلال بوده و در همه فعالیت‌های سرمایه‌گذاری خود، با اموال حلال معامله می‌کند؛ چرا که در اساس‌نامه آن تصریح شده که در محدوده حلال معامله کند. مانند: شرکت سهامی برق، شرکت سیمان، کشت و صنعت، معدن، نفت و صنایع تولیدی.

شرط است که این شرکت‌ها، به سرمایه‌گذاری در حدود موارد حلال اکتفا کنند و از معاملات حرام مثل ربا - یعنی اخذ یا پرداخت ربا - یا پرورش سگ و خوک یا تجارت سکس و مواد مخدر و سلاح‌های کشتار جمعی خودداری کنند.

مشارکت و دریافت سهام با پذیره‌نویسی، خریدن آن و استفاده از سودی که شرکت فوق بدست می‌آورد، جایز است.

نوع دوم: شرکت سهامی حرام یا مخلوط به حرام

این نوع از شرکت، شرکتی است که سرمایه آن حرام یا مخلوط به حرام است و با حرام و حلال معامله می‌کند، مانند تولید و فروش مشروبات الکلی، انجام معاملات ربوی و مانند آن که مقید به معاملات حلال نیست.

مشارکت و دریافت سهام با پذیره‌نویسی، خریدن آن و استفاده از سودی که شرکت فوق بدست

می‌آورد، جایز نیست.

نوع سوم: شرکت سهامی حلال بدون تقیّد به حلال

این نوع از شرکت، شرکتی است که سرمایه آن حلال است، ولی در اساس‌نامه‌اش تصریح نشده که فقط با حلال معامله کند و از حرام دوری کند. مشارکت و دریافت سهام با پذیره‌نویسی، خریدن آن و استفاده از سودی که شرکت فوق بدست می‌آورد، جایز نیست. چرا که طریق سودآوری در آن حرام است.